

**Förslags- och beslutsprotokoll fört vid Sveriges
Socialdemokratiska Arbetarepartis 40:e ordinarie partikongress
den 22 – 24 mars 2019**

Lördagens förhandlingar den 23 mars

Justeras:

Stefan Pålsson

Ordförande:

Åsa Lindestam

Ordförande:

Elisabeth Brandt Ygeman

Ordförande:

Per Tenggren

Justeras:

Tara Twana

Ordförande:

Agneta Blom

Ordförande:

Andrea Törnестam

Ordförande:

Niklas Nordström

Lördagens förhandlingar den 23 mars

Kongressen öppnades klockan 09.:17
Kongressen ajournerades för lunch klockan 12:11
Kongressen återupptog förhandlingarna klockan 13:03
Kongressens ajournerades klockan 17.59.

Tal

Anförande hölls av *Stefan Löfven*, partiordförande, klockan 09:21.
Anförande hölls av *Philip Botström*, SSU:s ordförande, klockan 13:08
Anförande hölls av *Karl-Petter Thorwaldsson*, LO:s ordförande, klockan 16:58-17:24

Gäster

Miljöpartiets språkrör *Isabella Löfvén* och *Gustav Fridolin* talade klockan 15:00.

Permission

Presidiet beviljade följande permission: *Rose-Marie Carlsson*, Skåne, från klockan 12:00 till och med klockan 24:00.

Talartidsbegränsning

Kongressen beslutade om att begränsa talartiden till en minut under resten av dagen klockan 13.05

Dagordningens punkt 10

Seminarium – Framtidens sjukvård

Ordförande: *Åsa Lindestam och Agneta Borg*
Sekreterare: *Joakim Ehdborg och Karolina Filpsson*

Föredragning och förslag

Tjänstgörande ordförande föreslog att dagordningspunkten skulle utgå men att seminariet skulle hållas på utsatt tid klockan 15 i lokal Handskmakaren

Beslut

Partikongressen beslutade

att dagordningspunkten skulle utgå och att seminariet hålls utanför kongressens förhandlingar klockan 15 i lokal Handskmakaren.

Dagordningens punkt 9

Behandling av partistyrelsens förslag till politiskt program: Kunskap för framtiden – trygghet för fler och konkurrenskraft för Sverige

Ordförande: *Åsa Lindestam och Agneta Blom*

Sekreterare: *Joakim Edbborg och Karolina Filipsson*

Föredragande: *Mikael Damberg, Ylva Johansson, Matilda Ernkrans, Ulf Olsson, Helene Hellmark Knutsson*

Inledning *Kunskap för framtiden – trygghet för fler och konkurrenskraft för Sverige* av *Mikael Damberg* klockan 10:04

Dagordningens punkt 9.1

Kapitel 1: Utbildning för att växa och växla

Politiskt program (s. 7 - 12)

Föredragande: *Mikael Damberg, Ylva Johansson, Matilda Ernkrans, Ulf Olsson, Helene Hellmark Knutsson*

Föredragning och förslag

Helene Hellmark Knutsson, partistyrelsen, föredrog partistyrelsens reviderade förslag avseende kapitel 1.

Partistyrelsens förslag till reviderad skrivning:

Kunskap för framtiden – trygghet för fler och konkurrenskraft för Sverige: Kapitel 1: Utbildning för att växa och växla. Se bilaga 1

Förslag och beslut

TO	Sida	Rad	Förslagsställare	Distrikt	Förslag	Föredragandes förslag	Kongressens beslut
1	11	23	<i>Per Nylén</i>	Västernorrland	Yrkande 235 Yrkar att: Tillägg ”Målet med den digitala transformationen är att stärka välfärden för individen, i hela landet. Genom ett	Avslag	Bifall PS

					digitalt språng ska eleven ges de allra bästa förutsättningarna i skolan. Där modern teknik kan göra störst nytta ska den användas kostnadseffektivt. På det sättet frigör vi resurser så att till exempel specialpedagoger kan fokusera på sitt uppdrag att stärka individen. Sverige ska ta kontrollen över välfärdens digitala utveckling - inifrån bygger vi det digitala folkhemmet.”		
2	10	32	<i>Elina Backlund Arab</i>	Västernorrland	Yrkande 727 Yrkar att: Meningen: ”Etableringsjobb ska införas tillsammans med arbetsmarknadens parter för att ge nyanlända och långtidsarbetslösa möjlighet att jobba och samtidigt skaffa sig de kunskaper och erfarenheter som behövs på arbetsmarknaden –det stärker etableringen samtidigt som arbetsgivarnas kompetensförsörjning underlättas.” byts ut till ”Etableringsjobb ska införas tillsammans med arbetsmarknadens parter för att ge bland annat de nyanlända som behöver möjlighet att jobba och samtidigt skaffa sig de kunskaper och erfarenheter som behövs på arbetsmarknaden –det stärker etableringen samtidigt som arbetsgivarnas kompetensförsörjning underlättas.”	Bifall	Bifall PS
3	11	15	<i>Ulrika Lorentzi</i>	Stockholm	Yrkande 696 Yrkar att: Stryk ”och kunna ställa krav på den som är föräldraledig att delta.”	Bifall	Bifall PS
3	12	20	<i>Ulrika Lorentzi</i>	Stockholm	Yrkande 725 Yrkar att: Stryk s. 12 rad 20-24 och rad 30-35 och ersätt med ”Förbättrat stöd vid konjunkturedgång. För att säkra kompetens och konkurrenskraft vid kraftig lågkonjunktur behövs ett bättre statligt stöd som gör det möjligt att undvika omfattande uppsägningar och samtidigt rusta arbetstagarna i verksamheter som kommer behöva arbetskraft när konjunkturen vänder. Det behövs också ett bättre stöd för arbetstagare vars jobb inte kan förväntas komma tillbaka och som behöver ny kompetens.	Avslag	Bifall PS efter försöksvotering

					Arbetsmarknadsutbildningar och det reguljära utbildningssystemet ska svara mot regionala kompetensbehov och arbetsmarknadens parter ska vara med i beslut om dimensionering av utbildningar. Arbetslösa ska snabbt kunna skaffa sig de kunskaper och färdigheter som efterfrågas. Arbetsförmedlingen ska kunna hänvisa till reguljär yrkesutbildning i bristyrken så att arbetslösa kan bibehålla aktivitetsstöd under studierna.” på s.12 rad 20.		
4	9	24	<i>Jeanette Qvist</i>	Halland	Yrkande 249 Yrkar att: Tillägg efter ”yrkesutbildning” ”eller annan utbildning.”	Avslag	Bifall PS
4	12	27	<i>Jeanette Qvist</i>	Halland	Yrkande 250 Yrkar att: Tillägg ”under hela ersättningsperioden.”	Avslag	Bifall PS efter försöksvotering
6	9	9	<i>Katarina Bosetti Kristoffersson</i>	Göteborg	Yrkande 690 Yrkar att: Ändra ”Delade turer ska minimeras.” till ”Delade turer ska upphöra.”	Avslag	Bifall efter försöksvotering
7	12	12	<i>Anton César</i>	Göteborgs-området	Yrkande 722 Yrkar att: Tillägg ”I syfte att möta världens snabba tekniska kliv, som ofta kräver multikompetent personal, bör nya kombinerade yrkeskategorier införas och hybridutbildningar testas. Som en sidovinst kan nya yrken såsom hälften sjuksköterska, hälften civilingenjör även bryta könstereotypa utbildningar och yrken.”	Avslag	Bifall PS
8	11	35	<i>Mattias Persson</i>	Skåne	Yrkanden 578 Yrkar att: Ny underrubrik ”Ett digitalt språng för alla”, ”Våra arbetsplatser och myndigheter digitaliseras i hög fart, detta är bra och vårt land har höga mål när det gäller digitaliseringen. Det är även viktigt att alla, även de som står utanför arbetsmarknaden och utbildningsväsendet, är med på denna digitala resa och får möjligheter att fortbilda sig. Folkbildningen och studieförbunden har en viktig roll	Avslag	Bifall PS efter försöksvotering

					att erbjuda alla en möjlighet att få bättre kunskaper i digitaliseringens möjligheter, verktyg och metoder. Vi ska folkbilda bort "Den digitala klyftan".		
9	8	32	<i>Peter Holkeko</i>	Jönköpings län	Yrkande 795 Yrkar att: Tillägg "folkbildning"	Avslag	Bifall PS efter försöksvotering
10	7	29	<i>Birgitta Nesterud</i>	Göteborg	Yrkande 374 Yrkar att: Nytt stycke: "Arbetarrörelsen bär med sig många erfarenheter av hur breda insatser för att öka människors kunskap och kompetens kan genomföras. Det räcker inte att kraftigt bygga ut antalet utbildningsplatser. Det krävs genomtänkta reformer av studiemedelssystemet, men också uppsökande och studiemotiverade verksamhet där inte minst de fackliga organisationerna spelar en nyckelroll för att nå medlemmar på arbetsplatserna."	Avslag	Bifall PS
10	8	6	<i>Birgitta Nesterud</i>	Göteborg	Yrkande 379 Yrkar att: Tillägg: "Korttidsstudiestöd och anslag för uppsökande verksamhet ger förutsättningar för det civila samhället att delta i arbetet för att motivera fler yrkesverksamma att prova att studera mitt i livet."	Avslag	Bifall PS efter försöksvotering
11	11	15	<i>Malin Lamber</i>	Kronoberg	Yrkande 688 Yrkar att: Ersätt med "Kommunerna ansvarar för att göra det möjligt för föräldradiga att ta del av språkinläring."	Bifall	Bifall PS
11	11	18	<i>Malin Lamber</i>	Kronoberg	Yrkande 692 Yrkar att: Ersätt med "Undervisningen ska bättre anpassas utifrån deltagarnas förutsättningar så att progression kan ske, både vad gäller kunskaper i svenska språket och vana att lära."	Avslag	Bifall PS
15	8	6	<i>Mona Modin Tjulin</i>	Jämtlands län	Yrkande 731 Yrkar att: Tillägg i sista meningen "samt stimulera kompetensförsörjning i glesbygd genom att modeller för nedskrivning av studielån införs."	Avslag	Bifall PS efter försöksvotering

17	11	36	<i>Julia Crufoord Liljeqvist</i>	Södermanland	Yrkande 728 Yrkar att: Ersätt den inledande meningen med ”Arbetskraftsinvandring av kvalificerad arbetskraft med spetskompetens ska underlättas.”	Avslag	Bifall PS
19	11	39	<i>Viktor Nordström</i>	Dalarna	Yrkande 463 Yrkar att: Stryk ”talang” i ”talangvisum” så att enbart ”visum” blir kvar.	Avslag	Bifall PS efter försöksvotering
20	11	1	<i>Sara Lindberg</i>	Jönköpings län	Yrkande 465 Yrkar att: Ny lydelse av första meningen ”Fler ska kunna kombinera SFI med arbetspraktik eller annan utbildning i så kallad yrkes-SFI som stärker chanserna till jobb.”	Avslag	Bifall PS
21	8	1	<i>Liss Jonasson</i>	Västernorrland	Yrkande 585 Yrkar att: Ersätt rubriken/första meningen med ”Studiemedelssystemet ska bli mer generöst och passa yrkesverksamma.”	Avslag	Bifall PS
23	11	8	<i>Samuel Carlén</i>	Värmland	Yrkande 736 Yrkar att: Lägg till ”Anordnad av folkbildningen” i slutet av meningen som lyder ”En språkplikt ska införas så att det blir obligatoriskt för asylsökande att delta i språkundervisning.”	Avslag	Bifall PS
25	11	36	<i>Ulrika Tollgren</i>	Skåne	Yrkande 554 Yrkar att: Stryk ”Oetiskt att systematisera braindrain. Satsar Rwanda och Indien på IT-utbildningar och Polen på läkarutbildningar är det inte för att de ska knyckas av oss. Gärna fler utbytesstudenter och att de får stanna kvar och arbeta här efteråt. Gärna fler internationella utbyten typ Erasmus.”	Avslag	Bifall PS
26	9	9	<i>Magnus Olofsson</i>	Älvsborg södra	Yrkande 750 Yrkar att: Ändra ”Delade turer ska minimeras.” till ”Delade turer ska stoppas.”, samt Tillägg ”Strejkrätten ska värnas.”	Avslag	Bifall PS

26	9	24	<i>Magnus Olofsson</i>	Älvsborg södra	Yrkande 755 Yrkar att: Tillägg ”AFA-försäkringen AGB ska gälla även vid uppsägning av hälsoskäl.”	Avslag	Bifall PS efter försöksvotering
26	12	35	<i>Magnus Olofsson</i>	Älvsborg södra	Yrkande 762 Yrkar att: Tillägg ”Arbetsmarknadsutbildningen ska tillgodose tillväxtpolitiska, stabiliseringspolitiska och fördelningspolitiska mål. Arbetsförmedlingen fyller en fortsatt viktig funktion för omställning och bör ges resurser att rusta och utbilda arbetslösa för framtidens jobb, oavsett konjunkturläge.”	Avslag	Bifall PS
28	10	1	<i>Ulf Engström</i>	Värmland	Yrkande 686 Yrkar att: Rubriken ”Omställning till ett nytt land” byts till ”Omställning i ett nytt land”	Avslag	Bifall PS
28	14	14	<i>Ulf Engström</i>	Värmland	Yrkande 686 Yrkar att: Ändra ”Fler skickliga yrkesarbetare kräver attraktiva yrkesprogram” till ”Fler attraktiva yrkesprogram leder till fler skickliga yrkesarbetare.”	Avslag	Bifall PS
28	14	32	<i>Ulf Engström</i>	Värmland	Yrkande 686 Yrkar att Ersätt mening som inleds ”Men arbetsmarknadens efterfrågan ...” med avslutningen ”Det målet har vi nått och nu satsar vi vidare för att möta arbetsmarknadens fortsatta efterfrågan på yrkeshögskole- och högskoleutbildade.”	Avslag	Bifall PS
30	8	2	<i>Maria Nerpin</i>	Jämtlands län	Yrkande 489 Yrkar att: Efter första punkten en ny mening ”Åldersgränsen för möjlighet till studielån och studiebidrag förändras och höjs.”	Avslag	Bifall PS efter försöksvotering
32	8	5	<i>Nasra Ali</i>	S-studenter	Yrkande 528 Yrkar att: Ny mening efter ”andra nivåer” ”Antal veckor med studiemedel ska utökas och andelen studiebidrag ska på sikt motsvara hälften av det totala studiemedlet.”	Avslag	Bifall PS
32	8	5	<i>Nasra Ali</i>	S-studenter	Yrkande 743	Avslag	Bifall PS

					Yrkar att: Stryk/lägg till ”Studiemedelssystemet ska vara generöst för kortutbildade och skapa drivkrafter att vidareutbilda sig till vissa bristyrken samt stimulera kompetensförsörjning i glesbygd, genom att modeller för nedskrivning av studielån införs.”		
34	7	29	<i>Henrik Samdahl</i>	Dalarna	Yrkande 735 Yrkar att: Tillägg ”I en tid med fler otrygga jobb och försämrade arbetsmiljö ligger det även i samhällets intresse att stärka arbetstagarorganisationerna. Därför ska staten vara delaktig i finansieringen av de förtroendevaldas utbildning. Detta för att den svenska modellen ska kunna fortleva.”	Avslag	Bifall PS efter försöksvotering
35	7	19	<i>Zelal-Sara Yesildeniz</i>	Skaraborg	Yrkande 541 Yrkar att: Byt ”banktjänsteman” mot ”banktjänsteperson”	Avslag	Bifall PS efter försöksvotering
36	7	28	<i>Joakim Hagberg</i>	Göteborg	Yrkande 543 Yrkar att: Tillägg ”Det ska finnas möjlighet att söka ett bidrag som ekonomiskt ökar möjligheten att gå ner i arbetstid. Det kan handla om att läsa in behörighet till gymnasie- eller till högre studier. Det kan också handla om att läsa en YH utbildning.”	Avslag	Bifall PS efter försöksvotering
37	10	31	<i>Ebba Östlin</i>	Stockholms län	Yrkande 551 Yrkar att: Stryka ”särskilt utsatta områden”	Bifall	Bifall PS
37	10	25	<i>Ebba Östlin</i>	Stockholms län	Yrkande 548 Yrkar att: Nytt stycke ”Gymnasieskolan behöver reformeras i syfte att skapa ökade möjligheter för nyanlända att parallellt med sina studier i svenska kunna läsa kurser som ingår i det gymnasieprogram de vill ta examen i. När ett regionalt planeringsansvar genomförs möjliggörs även samordning så att gymnasieprogram kan erbjudas på fler språk än svenska, förslagsvis engelska. En betydande del nyanlända ungdomar talar engelska och bör	Avslag	Bifall PS efter rösträkning 184-159

					således snabbt erbjudas möjlighet at läsa in gymnasiebehörighet vid sidan av sina studier i svenska.”		
39	9	26	<i>Britta Flinkfeldt</i>	Norrbottn	Yrkande 584 Yrkar att: Ändra stycket ”Akademisk kunskap ska vara tillgänglig för alla” till ”Människor ska ha möjlighet att ta del av akademisk kunskap under hela livet och i hela landet. Lärosätenas utbud och omfattning av både distansutbildningar och öppna nätbaserade utbildningar ska öka. Folkbildningens aktörer och de arenor som folkbildningen skapar behöver också användas för att kunskap och bildning kan växa med samtala och diskussioner som redskap. För att utbildning ska vara möjlig i hela landet är en fortsatt bredbandsutbyggnad nödvändig.”	Avslag	Bifall PS efter försöksvotering
40	10	19	<i>Malin Malm</i>	Västerbotten	Yrkande 596 Yrkar att: Ersätt ”Det kall gå snabbt att få en utländsk utbildning granskad och ansöka om legitimation som kräver det.” med ”För den som är i behov av en validering av akademiska examina och/eller att ansöka om yrkeslegitimation, behöver systemet omarbetas grundligt. Vi behöver en gemensam ansats i hela landet och samtliga berörda myndigheter för att snabba upp processerna, utan att för den skull tumma på rättssäkerheten eller legitimiteten hos arbetsmarknadens parter för valideringssystemet. Det skulle kunna vara en gemensam myndighet för samtliga valideringsfrågor, offentligt processtöd för den sökande eller någon annan lösning.”	Avslag	Bifall PS
40	11	32	<i>Malin Malm</i>	Västerbotten	Yrkande 746 Yrkar att: Ny mening ”I regioner med extrema kompetensförsörjningsbehov, i synnerhet i offentlig sektor, bör processen för så kallade spårbyten underlättas,	Avslag	Bifall PS

					det vill säga att konvertera asylsökande som täcker ett kompetensbehov till arbetskraftsinvandrare.”		
42	8	24	<i>Roger Jönsson</i>	Skåne	Yrkande 766 Yrkar att: Ny mening efter meningen som slutar med ”det ansvaret.” ”Den som är anställd ska ha rätt till kompetensutveckling.”	Avslag	Bifall PS
42	9	38	<i>Roger Jönsson</i>	Skåne	Yrkande 765 Yrkar att: Punkt efter ”arbetsmarknad”, ”lokalt och regionalt” stryks.	Avslag	Bifall PS
43	8	6	<i>Eva-Lena Janson</i>	Örebro	Yrkande 617 Yrkar att: ”Studiestödssystemets övre åldersgränser ska ses över i syfte att bättre stödja ett livslångt lärande.”	Bifall	Bifall PS
44	8	40	<i>Martina Aronsson</i>	Kalmar län	Yrkande 623 Yrkar att: Flytta avsnittet om delade turer till annat kapitel	Avslag	Bifall PS efter försöksvotering
45	8	3	<i>Anna Lundberg</i>	Norrbottn	Yrkande 616 Yrkar att: Tillägg ”En inkomstkopplad socialförsäkring införs för studier som syftar till omställning till ett bristyrke. Därtill kan...”	Avslag	Bifall PS
48	12	37	<i>Martin Berglund</i>	Västerbotten	Yrkande 774 Yrkar att: Nytt stycke ”Validering för att tillvarata människors kompetenser” ”Att kartlägga personers kunskaper och kompetenser, som inte dokumenterats i betyg eller intyg, på ett strukturerat sätt - är viktigt för att snabbare kunna ge människor möjlighet att komma vidare i jobb. Ett effektivt sätt att kunna möta arbetsmarknadens behov av kompetens”.	Avslag	Bifall PS
50	11	17	<i>Kristina Johansson</i>	Halland	Yrkande 648 Yrkar att: Förlängd mening ”Därför ska upphandlingssystemet ses över och med inriktningen att utföransvaret till större del ska ligga hos kommunen.”	Avslag	Bifall PS efter försöksvotering
51	11	8	<i>Maria Fägersten</i>	Stockholms län	Yrkande 651	Avslag	Bifall PS efter försöksvotering

					Yrkar att: Tillägg ”Språket är en nyckel till den svenska arbetsmarknaden. Goda språkkunskaper underlättar för nyanlända att få en första anställning i Sverige. Egen försörjning ger individer makt att bestämma över sina egna liv. Den friheten ska alla ha. I dag ser vi tyvärr att allt för många nyanlända kvinnor saknar denna frihet. För att åtgärda det måste samhället ta ett större ansvar.”		
53	12	14	<i>Jytte Guteland</i>	Stockholm	Yrkande 720 Yrkar att: Tillägg ”Välfärden, såväl som hela samhället, ska göras klimatneutralt kommande årtionden. Det kräver att alla verksamheter utvecklas för att möta nya hållbarhetskrav. Upphandlingar, transporter, byggnader, livsmedel, allt måste genomgå stora förändringar kommande år och ny kommer att krävas för att skapa nya processer och tekniker som är hållbara. Det krävs därför satsningar på kompetensutveckling för klimatsmart välfärd.”	Avslag	Bifall efter försöksvotering
54	8	40	<i>Åsa Hååkeman Felth</i>	Värmland	Yrkande 658 Yrkar att: Stryka ”vara generöst för kortutbildade och”, lägg till ”samt flytta till glesbygden, genom att modeller för avskrivning av studielån införs”	Avslag	Bifall PS
57	9	10	<i>Eriman Waisi</i>	Värmland	Yrkande 683 Yrkar att: Stryka ”Delade turer ska minimeras.” och lägg till ”Delade turer ska tas bort. Strejkrätten ska försvaras.”	Avslag	Bifall PS
58	8	7	<i>Albert Lindell</i>	Östergötland	Yrkande 687 Yrkar att: Tillägg ”Högskolor och universitet ska redovisa statistik över det senaste årets lärlarledda timmar via antagning.se tillsammans med information om undervisningsform och studietakt, för att bättre matcha individens möjligheter och behov.”	Avslag	Bifall PS efter försöksvotering
59	12	3	<i>Sabina Lindberg</i>	Uppsala län	Yrkande 763	Avslag	Bifall PS

					<p>Yrkar att: Sid 12 rad 3 Ny rubrik ”Digital utveckling för kunskap och välfärd”</p> <p>Sid 12 rad 6 ändra till ”...med företag, anställda och brukare.”</p> <p>Sid 12 rad 8 ändra rubrik till ”...genomförs en digital utveckling för välfärdssamhället.”</p> <p>Sid 12 rad 13 tillägg: ”...möjligheter, utan avkall på informationssäkerheten.”</p> <p>Sid 12 rad 14 nytt stycke ”En digital utveckling för ökad kunskap - För att alla ska kunna ta del av digitaliseringen kopplat mot utbildning och kunskap måste bredbandsutbyggandet fortsätta. Nätbaserad akademisk utbildning ska vara tillgängligt för alla. Vi ska ha en nätbaserad studievägledning för yrkesverksamma och införa nya digitala verktyg för en individanpassad språkträning för nyanlända. En satsning på kompetensutveckling inom digital teknik med fokus på att minska de digitala klyftorna och förenkla vardagen för anställda, företag och brukare.”</p>		
60	11	2	<i>Tamam-Eugenia Abou-Hamid</i>	Blekinge	<p>Yrkande 705</p> <p>Yrkar att: Ändra ”Därför en utbildningsplikt införts” till ”Därför vill vi fortsätta att utveckla en individanpassad utbildningsplikt.”</p>	Avslag	Bifall PS
61	10	25	<i>Therése Mancini</i>	Fyrbodal	<p>Yrkande 723</p> <p>Yrkar att: Tillägg ”Kollektivavtal skall vara norm vid etableringsjobb.”</p>	Avslag	Bifall PS efter försöksvotering
64	8	21	<i>Daniel Arthursson</i>	Skaraborg	<p>Yrkande 761</p> <p>Yrkar att: Tillägg efter meningen som avslutas med ”främjas” ”Yrkesverksamma som på hel- eller deltid tar ledigt för kompetensutveckling i enlighet med arbetsmarknadens behov bör ges ersättning som ligger i</p>	Avslag	Bifall PS

					nivå med inkomstbortfallsprincipen i arbetslöshetsförsäkringen.”		
65	7	29	<i>Martin Berglund</i>	Västerbotten	Yrkande 644 Yrkar att: Nytt stycke: ”Arbetsgivarens eget ansvar för kompetensutvecklingen och kompetensförsörjningen behöver understrykas. En fungerande yrkesutbildning kräver en aktivt arbetsgivarpart. Arbetsgivarna behöver vara behjälpliga i att erbjuda kvalitetssäkrade APL:er, vara en aktiv samtalspart i branschråd och även direkt i kontakt med elever och lärare. Arbetsgivarens ansvar att kompetensutveckla egen personal skapar ett samhälle bättre rustat för omställning. Dessutom behöver arbetsgivarna försäkra sig om att kvalificerad personal har kvalificerade arbetsuppgifter. Vi kommer inte som samhälle att klara kompetensförsörjningen utan arbetsgivarnas medverkan.”	Avslag	Bifall PS

Övriga beslut

Partikongressen beslutade:

att i övrigt fastställa partistyrelsens förslag till politiskt program under kapitel 1: *Utbildning för att växa och växla.*

Dagordningens punkt 9.2

Kapitel 2: Utbildning som leder till jobb

Politiskt program (s. 13 - 18)

Ordförande: *Elisabeth Brandt Ygeman* och *Andrea Törnестam*

Sekreterare: *Malin Axelsson* och *Peter Lindb*

Föredragande: *Mikael Damberg, Ylva Johansson, Matilda Ernkrans, Ulf Olsson, Helene Hellmark Knutsson*

Föredragning och förslag

Matilda Ernkrans, partistyrelsen, föredrog partistyrelsens reviderade förslag avseende kapitel 2.

Partistyrelsens förslag till reviderad skrivning:

Kunskap för framtiden – trygghet för fler och konkurrenskraft för Sverige: Kapitel 2: Utbildning som leder till jobb. Se bilaga 1

Förslag och beslut

TO	Sida	Rad	Förslagsställare	Distrikt	Förslag	Föredragandes förslag	Kongressens beslut
01	13	21-22	Elina Backlund Arab	Västernorrland	Yrkande 254 Yrkar att: meningen ”Betydligt färre studerar vidare på landsbygden och ojämställdheten är stor.” byts ut mot: ”Betydligt färre studerar vidare på landsbygden och ojämställdheten ur ett intersektionellt perspektiv är stor.”	Avslag	Bifall PS
01	16	1-3	Elina Backlund Arab	Västernorrland	Yrkande 759 Yrkar att: Meningen: ”Konkreta mål om ökad jämställdhet, minskade geografiska utbildningsklyftor och minskade socioekonomiska skillnader i övergången till eftergymnasiala studier ska tas fram.” Byts ut till: ”Konkreta mål om ökad jämställdhet utifrån ett intersektionellt perspektiv, minskade geografiska utbildningsklyftor och minskade socioekonomiska skillnader i övergången till eftergymnasiala studier ska tas fram.”	Avslag	Bifall PS
02	14	34-35	Peter Holkko	Jönköpings län	Yrkande 262 Yrkar att: Tillägg i texten som börjar med ”högskolans utbildningsutbud skall i högre utsträckning styras och dimensioneras i samverkan med arbetsgivare” och andra aktörer.”	Avslag	Bifall PS
03	16	7	Anton Cesàr	Göteborgs-området	Yrkande 803	Avslag	Bifall PS

					Yrkar att: Ersätt med ”Därför ska 25:4 regeln återinföras som ett verktyg att ge möjlighet för personer med arbetslivserfarenhet att uppnå grundläggande behörighet till högskolestudier.”		
03	16	6	Anton Cesar	Göteborgs-området	Yrkande 531 Yrkar att: Tillägg ”Därför ska 25:4 regeln återinföras som ett verktyg att ge möjlighet för personer med dokumenterad arbetslivserfarenhet att uppnå grundläggande behörighet till högskolestudier.”	Avslag	Bifall PS efter försöksvotering
04	15	9	Cecilia Dahl Andersson	Skåne	Yrkande 413 Yrkar att: Tillägg efter ”Yrkesvux”, ”och folkhögskola.”	Avslag	Bifall PS efter försöksvotering
04	15	33	Cecilia Dahl Andersson	Skåne	Yrkande 436 Yrkar att: Tillägg ”...yrkeshögskola, högskola och folkhögskola”	Avslag	Bifall PS efter försöksvotering
05	17	22	Anna-Lena Hogerud	Skåne	Yrkande 513 Yrkar att: Stryk ”stödande”	Bifall	Bifall PS
06	15	37	Caroline Hoffstedt	Uppsala län	Yrkande 734 Yrkar att: Ny mening efter ”minst 30 000 nya utbildningsplatser” ”Utbildningsplatserna ska utökas i en takt som möjliggör stärkt kvalitet i undervisningen och möjlighet till särskilt stöd till de studenter som behöver det.”	Avslag	Bifall PS
07	17	34	Jan Zetterqvist	Örebro län	Yrkande 386 Yrkar att: Tillägg ”Ekonomiska styrsystem skall utvecklas i offentlig sektor för att stimulera kompetens- och kunskapsutvecklingen. Att ha ekonomin i balans är inte tillräckligt.”	Avslag	Bifall PS
08	14	31	Tommy Augustsson	Skåne	Yrkande 408 Yrkar att: Tillägg i slutet av meningen ”För vissa små yrkesområden behöver staten ta ett särskilt ansvar”, ”till exempel genom att utveckla branschskolor i samarbete med kommunerna och arbetsmarknadens parter.”	Avslag	Bifall PS efter försöksvotering

09	13	7	Åsa Larsson	Skåne	Yrkande 412 Yrkar att: Stryk sista meningen.	Avslag	Bifall PS
10	14	27-28	Johan Lindman	Skåne	Yrkande 574 Yrkar att: Stryk meningen och ersätt med ”kommunerna ska ha ett regionalt samordningsansvar för gymnasial utbildning så att ett brett utbud av gymnasieprogram och yrkesutbildningar säkras i hela programmet. Som en konsekvens av detta ändras planeringsansvar till samordningsansvar” på sidan fem rad 18.	Avslag	Bifall PS
11	17	20	Andreas Persson	Jönköpings län	Yrkande 467 Yrkar att: Ersätt ”Byråkratisering, marknadsstyrning och de negativa effekterna av new public management skall motverkas. Tillitsbaserad styrning skall utvecklas.” med ”Byråkratisering och marknadsstyrning skall motverkas, new public managent skall avvecklas, till förmån för tillitsbaserad styrning som skall utvecklas.”	Avslag	Bifall PS
12	15	39	Viktor Nordström	Dalarna	Yrkande 468 Yrkar att: Tillägg ”De regionala högskolorna måste ha en balans mellan fysiska och digitala utbildningar.”	Avslag	Bifall PS
12			Viktor Eriksson	Dalarna	Yrkande 490 Yrkar att: Ersätt ”Byråkratisering, marknadsstyrning och de negativa effekterna av new public management ska motverkas.” med: ”Marknadsstyrning och new public management ska avvecklas.”	Avslag	Bifall PS efter försöksvotering
13	18	10	Malin Sjunneborn	Göteborg	Yrkande 681 Yrkar att: Stryk ”exempelvis genom” och ”skyddad arbetstitel” så att meningen blir ”undersköterskeutbildningen ska säkerställas och yrket regleras genom legitimation”	Avslag	Bifall PS efter rösträkning 189-154
14	13	13	Mahtab Sayadi	Stockholm	Yrkande 477	Avslag	Bifall PS

					Yrkar att: Tillägg efter ”Allt för många saknar en gymnasieutbildning och har därför mycket svårt att ta sig in på arbetsmarknaden.” ”Därför bör gymnasieskolan göras obligatorisk och alla elever få rätt till det stöd de behöver för att klara utbildningen.”		
15	14	31	Linus Fogel	Södermanland	Yrkande 700 Yrkar att: Tillägg efter ”...kortast utbildning.” ”Förordningen om yrkesinriktad vuxenutbildning bör ses över för att underlätta för kommunerna att anordna uppdragsutbildning som av arbetsmarknadsskäl behövs och som mot avgift, enligt kostnadstäckningsprincipen, ska kunna efterfrågas av företag och juridiska personer.”	Avslag	Bifall PS
16	17	19	Therése Björklund	Älvsborgs södra	Yrkande 756 Yrkar att: Tillägg efter ”attraktiviteten i välfärdsyrkena ska öka”: ”och utbildningsplatserna bli fler.”	Avslag	Bifall PS
16	17	36	Therése Björklund	Älvsborgs södra	Yrkande 758 Yrkar att: Tillägg efter ”utbildningarna för sjukvårdens professioner ska förbättras”: ”och utbildningsplatserna ska bli fler.”	Avslag	Bifall PS
16	13	07	Therése Björklund	Älvsborgs södra	Yrkande 629 Yrkar att: Ersätt ”Bristen på rätt kompetens är det största tillväxthindret för företag i Sverige. Den bromsar möjligheterna att utveckla välfärden. Den håller människor tillbaka” med ”Bristen på rätt kompetens håller människor i arbetslöshet och bromsar möjligheterna att bemanna och utveckla välfärden. Den är också det största tillväxthindret för företag i Sverige”.	Avslag	Bifall PS
16	16	33	Therése Björklund	Älvsborgs södra	Yrkande 632 Yrkar att: Tillägg ”Likvärdigheten på högskoleutbildningar ska öka. Det ska inte spela någon	Avslag	Bifall PS

					roll var i landet studenten studerar, kvaliteten ska vara lika hög överallt”		
16	17	36	Therése Björklund	Älvsborgs södra	Yrkande 760 Yrkar att: Ändra ”läkarutbildningen ska förändras i påbörjad riktning så att det går snabbare till färdig specialisering” till ”läkarutbildningen ska utökas för att möta behovet av läkare i välfärden och ska förändras i påbörjad riktning så att det går snabbare till färdig specialisering.”	Avslag	Bifall PS
17	14	4	Abdon Ronsten	Dalarna	Yrkande 613 Yrkar att: Tillägg efter rad fyra ”I detta arbete kommer kommunerna att behöva vara en av aktörerna.”	Avslag	Bifall PS
18	17	28	Martin Hallingström Skoglund	Skåne	Yrkande 486 Yrkar att: Stryk ”Privata välfärdsföretag ska också ta ansvar för att säkra framtidens kompetensförsörjning.”	Avslag	Bifall PS
19	13	28	Melisa Nilsson	Göteborgs-området	Yrkande 549 Yrkar att : Ersätt ”planerad utifrån regionala behov” med ”planerad utifrån arbetsmarknadsregionala behov.”	Avslag	Bifall PS
19	14	28	Melisa Nilsson	Göteborgs-området	Yrkande 718 Yrkar att: Ersätt ”ett regionalt planeringsansvar för gymnasial utbildning ska införas” med ”ett kommunövergripande planeringsansvar för gymnasial utbildning ska införas”.	Avslag	Bifall PS
22	13	10	Kikki Liljeblad	Östergötland	Yrkande 792 Yrkar att: Ny rad efter rad 10 ”Därför ska ett treterminssystem på universitet och högskolor införas. Ett första steg mot det är att studenter erbjuds tillgång till fler, för sin utbildning relevanta, sommarkurser, för att ges möjlighet att snabbare genomföra sin högskoleutbildning. Det skulle möjliggöra både samhällsekonomiska och privatekonomiska vinster	Avslag	Bifall PS

					genom att studenter snabbare kan komma ut i arbetslivet.”		
24	15	37	Meeri Wasberg	Stockholms län	Yrkande 511 Yrkar att: Tillägg ”Hälften av en årskurs ska beredas plats på högskolan. Fler ska uppmuntras att färdigställa och ta ut sin examen efter högskolestudier.”	Avslag	Bifall
24	17	12	Meeri Wasberg	Stockholms län	Yrkande 515 Yrkar att: Tillägg: ”Sveriges satsningar och position inom Life Science ska fortsätta stärkas. Det positiva sambandet mellan utbildning, forskning och innovation ska vårdas och utvecklas.”	Avslag	Bifall PS
26	17	2	Moa Sahlin	Stockholm	Yrkande 537 Yrkar att: Tillägg ”Därför ska studieavgifterna för utländska studenter avskaffas och deras rättigheter stärkas.”	Avslag	Bifall PS efter försöksvotering
27	13	25	Peter Vigren	Västerbotten	Yrkande 563 Yrkar att: Tillägg ”Sveriges system för högre studier vilar på en växelverkan mellan utbildning och skapandet av ny kunskap. Att arbetsmarknaden vill ha akademiskt utbildad personal på vissa positioner är ett sätt säkra kontakten med forskningen, och forskningen behöver spridas via utbildandet av studenter och utåtriktad verksamhet. Utöver dessa uppdrag har universiteten ytterligare en samhällsviktig uppgift- att säkra bildningsvärden i befolkningen och att berika människors liv genom att erbjuda bredare och djupare perspektiv på tillvaron. Vi socialdemokrater ser akademien som spjutspetsen i ett kunskapssamhälle, såväl ur ett forsknings- och kompetensförsörjningsperspektiv som ur ett bildningsperspektiv. Därför är det djupt problematiskt	Avslag	Bifall PS

					om inte universiteten upplevs vara tillgängliga för hela befolkningen.”		
28	16	37	Niklas Rhodin	Jämtlands län	Yrkande 811 Yrkar att: Ersätt texten om treterminssystem med ”Ett treterminssystem på högskolor och universitet ska införas. Ett första steg mot det är att studenter erbjuds tillgång till fler, för sin utbildning, relevanta sommarkurser för att ges möjlighet att snabbare genomföra sin högskoleutbildning. Det skulle möjliggöra både samhällsekonomiska och privatekonomiska vinster genom att studenter snabbare kan komma ut i arbetslivet”.	Avslag	Bifall PS efter rösträkning 159-180.
29	16	33	Britta Flinkfeldt	Norrbotten	Yrkande 592 Yrkar att: Ändra sista meningen i stycket till ”Lärosäten som samverkar med det omgivande samhället kring forskning och utbildning premieras ekonomiskt i ökad utsträckning. Särskild premiering ska även utgå till lärosäten som framgångsrikt stärker den geografiskt oberoende närvaron i landet.”	Avslag	Bifall PS efter försöksvotering
30	14	14	Stefan Johansson	Stockholm	Yrkande 770 Yrkar att: Infoga tillägg så att meningen avslutas med ”...arbetsmarknadens parter ska fördjupas för att säkerställa en nationell standard.”	Avslag	Bifall PS
30	14	17	Stefan Johansson	Stockholm	Yrkande 771 Yrkar att: Tillägg som avslutning på meningen ”...yrkesprogrammets utformning över tid, för en snabbare och bättre anpassning” ”idag av de som påbörjar en utbildning också tar sin examen.”	Avslag	Bifall PS
31	14	35	Sara Lindberg	Jönköpings län	Yrkande 609 Yrkar att: Tillägg efter ”...på kvalificerad yrkeskompetens.” med ”Bedömningskriterierna för ansökningar för att få starta yrkeshögskoleutbildningar	Avslag	Bifall PS

					ska ses över så att lokala aktörer kan konkurrera på samma villkor som större aktörer.”		
31	15	37	Sara Lindberg	Jönköpings län	Yrkande 620 Yrkar att: Tillägg efter ”Minst 30 000 nya utbildningsplatser på yrkeshögskola och högskola ska inrättas till år 2025.” med ”Minst en tredjedel av platserna ska tilldelas vardera skolformen.”	Avslag	Bifall PS
32	17	23	Martina Aronsson	Kalmar län	Yrkande 794 Yrkar att: Tillägg ”Genom nytänkande, fler arbetskamrater och översyn av arbetstiden kan delade turer tas bort och tid skapas både till handledning av blivande arbetskamrater och det egna fortsatta lärandet, vilket ger en dubbelt positiv effekt på våra välfärdsyrken.”	Avslag	Bifall PS efter försöksvotering
33	14	28	Johan Söderberg	Södermanland	Yrkande 748 Yrkar att: Tillägg ”med tydlig lokal förankring” så att meningen lyder ”Ett regionalt planeringsansvar för gymnasial utbildning, med tydlig lokal förankring, ska införas så att ett brett utbud av gymnasieprogram och yrkesvuxutbildningar säkras i hela landet.”	Bifall	Bifall PS
34	15	24	Eva Ballovarre	Kronoberg	Yrkande 662 Yrkar att: Ny mening: ”Här behöver den offentliga sektorn vara en förebild.”	Avslag	Bifall PS
34	15	15	Eva Ballovarre	Kronoberg	Yrkande 661 Yrkar att: Ersätt ”Vid konkurrens om platser ska den som har störst behov av utbildning prioriteras.” med ”Urvalsprincipen behöver ses över för att göras mer jämlik.”	Avslag	Bifall PS
34	13	11-17	Eva Ballovarre	Kronoberg	Yrkande 660 Yrkar att: Stryk hela stycket.	Avslag	Bifall PS
36	13	04	Eva Ballovarre	Kronoberg	Yrkande 659	Avslag	Bifall PS

					Yrkande att: Ersätt ”Bilmekaniker, bagare, ingenjörer, elektriker, svetsare, undersköterskor, och sjuksköterskor - listan på bristyrken kan göras lång” med ”Listan på bristyrken kan göras lång.”		
37	16	30	Malin Wadman	Skaraborg	Yrkande 814 Yrkar att: Tillägg: ”Alla lärcenter ska tillåta verksamhetsförlagd utbildning i hela landet och fräntas rätten att begränsa studenters utbildning geografiskt.”	Avslag	Bifall PS efter försöksvotering
39	17	11	Per Ågren	Västmanland	Yrkande 682 Yrkar att: Tillägg i meningen som börjar med ”Alla lärosätens professorer...” så att den lyder ”Alla lärosätenas professorer ska bidra med sin kunskap och delta i undervisningen på grund-, avancerad och forskarnivå.”	Avslag	Bifall PS
41	18	02	Anette Pettersson	Stockholm	Yrkande 813 Yrkar att: Ny mening ”Det ska finnas avancerade akademiska specialistsjuksköterskeutbildningar för att klara vårdens framtida behov.”	Bifall	Bifall PS
41	18	02	Anette Pettersson	Stockholm	Yrkande 769 Yrkar att: Att följande mening ersätter den strukna meningen: ”Det ska tas fram nya avancerade akademiska specialistsjuksköterskeutbildningar för att klara vårdens framtida behov.”	Bifall	Bifall PS
42	16	34	Michael Ländin	Kalmar län	Yrkande 776 Yrkar att: Tillägg ”Lärosätena ska ta ansvar för att en större andel än idag av de som påbörjar en utbildning också tar sin examen.”	Avslag	Bifall efter försöksvotering
44	15	37	Caroline Hoffstedt	Uppsala län	Yrkande 416 Yrkar att: Ny mening ”Utbildningsplatserna ska utökas i en takt som möjliggör stärkt kvalitet i undervisningen	Avslag	Bifall PS

					och möjlighet till särskilt stöd för de studenter som behöver det.”		
44	14	35	Caroline Hoffstedt	Uppsala län	Yrkande 741 Yrkar att: Ersätt ”Högskolans utbildningsutbud ska i högre utsträckning styras och dimensioneras i samverkan med arbetsgivare för att säkra kompetensförsörjningen av bristyrken.” med ”Vid sidan av högskolans breda utbildningsutbud ska aktiv samverkan ske med arbetsgivare för att säkra kompetensförsörjningen av bristyrken.”	Avslag	Bifall PS

Övriga beslut

Partikongressen beslutade:

att i övrigt fastställa partistyrelsens förslag till politiskt program under kapitel 2: Utbildning som leder till jobb.

Dagordningens punkt 9.3

Kapitel 3: En gedigen grund att stå på

Politiskt program (s. 19 - 22).

Inledning: Kunskap för framtiden (s. 3 – 4) samt Avslutande ord (s. 23)

Föredragande: Mikael Damberg, Ylva Johansson, Matilda Ernkrans, Ulf Olsson, Helene Hellmark Knutsson

Föredragning och förslag

Ulf Olsson, partistyrelsen, föredrog partistyrelsens reviderade förslag avseende kapitel 3 samt inledningen och de avslutande orden.

Förslag och beslut

Se söndagens dagsprotokoll

Bilaga 1

Kunskap för framtiden

Sverige är ett av världens mest fria, jämlika, innovativa och konkurrenskraftiga länder. Vår framgång har byggts av en arbetarrörelse som förstår vikten av kunskap och bildning och som välkomnar förändring. Socialdemokratins strävan har alltid varit att göra det möjligt för var och en att få en bra start i livet, att utvecklas som människa och att kunna hitta nya vägar när jobben förändras, så att alla kan vara med och bygga vårt samhälle.

Kunskap och bildning har aldrig varit viktigare än nu. I en tid när demokratin utmanas av extremism och falsk propaganda utgör den varje människas bästa försvar och vårt fria samhälles främsta värn. När klyftor cementeras redan i barndomen är rätten till en jämlik kunskapsskola den starkaste murbräckan mot klassamhället. I en orolig värld behöver den som kommer till Sverige lära sig svenska och ges goda möjligheter att snabbt skaffa sig den kunskap som krävs för att komma i arbete och bli en del av samhället. När klimatförändringarna riskerar att förändra allt behövs ökad kunskap för att begränsa uppvärmningen och förändra vår livsstil. Utbildning ska bidra till ekonomisk, social och miljömässigt hållbar utveckling.

I en tid av stora förändringar krävs mer kunskap. När digitalisering och automatisering skapar nya möjligheter förändras jobben i snabb takt. Då krävs ökad kompetens för alla att kunna utvecklas och ta nya kliv i arbetslivet. När kraven på välfärden ökar i hela landet behövs nya färdigheter för att ta tillvara ny teknik och utveckla mer effektiva arbetsätt. När den globala konkurrensen hårdnar ska Sverige kliva fram för att fortsätta konkurrera med kunskap och innovation.

Sverige ska vara ett land i framkant av utvecklingen. Ett modernt land där välstånd och jämlikhet går sida vid sida. Därför har vi socialdemokrater genom tiderna kämpat för att den styrka och de möjligheter som följer av utbildning ska komma alla till del. Det är en politisk kamp som förts mot den politiska höger som tvärtom velat göra bildning till ett privilegium för ett fåtal. Det är i grunden en kamp som handlar om klyftorna i vårt samhälle – där vi socialdemokrater tar strid för att bekämpa dem när andra vill låta dem bestå eller till och med växa.

Det handlar också om Sveriges styrka. Utan investeringar i utbildning sätts vår produktivitet och vår förmåga till innovationer på spel. Vår styrka riskerar att försämrans i den internationella konkurrens som blir allt hårdare. Människor riskerar att fastna i jobb som inte erbjuder vare sig utveckling eller trygghet. Utan gemensamma satsningar på utbildning får vi ökad ojämlikhet och förstärkt polarisering. En sådan utveckling ger bränsle åt populism och sätta tilltron till det demokratiska samhället på spel.

För oss socialdemokrater är det självklart att 2020-talet ska mötas med jämlikhet och kunskap för framtiden. Nya steg ska tas för att alla ska kunna lära nytt genom hela livet. Förändringar som kan kännas skrämmande kan vändas till möjligheter och ökat välstånd för alla. Den som är beredd att satsa och lära nytt ska mötas av möjligheter att göra det. Den som vill eller måste växla spår i arbetslivet ska ges redskap för att klara det. Det krävs för att alla som kan jobba ska jobba, och för att alla ska känna att de är en del av samhällsbygget.

Det kräver en gemensam kraftsamling. Möjligheter till utveckling och förändring ska tas tillvara. Hinder som håller människor tillbaka ska rivas.

Kunskap är trygghet. Kunskap är styrka. Kunskap är makt. Den ska delas av oss alla.

Nya kunskapsreformer bygger Sverige starkt

Sverige behöver nya kunskapsreformer för att öka tryggheten och stärka jämlikheten i en tid av stora och snabba förändringar. Vi vill göra en kraftsamling för att stärka kompetensförsörjningen. Tio nya reformer är av särskild vikt för att bygga Sverige starkt:

1. Sverige behöver en Växa- och växlareform – en bred reform för att stärka det livslånga lärandet. Det ger människor möjlighet att växa och att utvecklas i arbetslivet. Studiemedelssystemet ska förändras för att passa yrkesverksamma vidareutbildning. Genom trepartssamtal vill vi gemensamt utveckla lösningar för att stärka kompetensutvecklingen och omställningsförmågan hos breda löntagargrupper.
2. Särskilda omställningsuppdrag ska ges till yrkeshögskola och högskola med krav på att erbjuda relevanta kurser och program till yrkesverksamma, som anpassas utifrån deras behov och förutsättningar för kompetensutveckling.
3. Ett nationellt samverkansprogram om lärande i arbetslivet ska inrättas. Det ska utveckla lärandet på arbetsplatsen och ta tillvara digitaliseringens möjligheter för kompetensutveckling.
4. Det ska finnas ett brett och likvärdigt utbildningsutbud i hela landet anpassat till arbetsmarknadens behov. Ett regionalt planeringsansvar ska införas för gymnasiet och vuxenutbildningen. Arbetsmarknadsutbildningen och utbildning på yrkeshögskola och högskola ska i högre utsträckning dimensioneras efter arbetsmarknadens behov, nationellt, regionalt och lokalt. En del av yrkeshögskolans utbud ska ges en permanent struktur för att möta långsiktiga regionala utbildningsbehov.
5. Antalet utbildningsplatser på yrkeshögskola och högskola ska öka med minst 30 000 till år 2025. Den könsmissiga, sociala och geografiska snedrekryteringen till högre studier ska brytas. Fler lärcentrum ska inrättas så att utbildning på yrkeshögskola och högskola blir tillgänglig för fler.
6. Yrkesvux ska utvecklas till en brygga för vuxna att yrkesväxla till ett bristyrke. Även den som tidigare läst ett högskoleförberedande program eller som studerat på universitet ska kunna yrkesväxla genom yrkesvux. De teoretiska delarna av yrkesvux ska gå att läsa nätbaserat, öppet för alla, och det ska bli möjligt att läsa yrkesvux på fler språk än svenska eller med förstärkt språkstöd för att snabba på nyanländas etablering.
7. Ett digitalt språng i välfärden ska tas – en satsning på kompetensutveckling inom digital teknik och annan välfärdsteknik anpassat för de anställda inom respektive välfärdsverksamhet.
8. Studie- och yrkesvägledningen ska finnas genom hela livet, bland annat genom att det förs in i timplanen för grundskolan och att vuxna ska ha tillgång till modern nätbaserad studie- och yrkesvägledning.
9. Gymnasieskolans ska rustas som bildningsinstitution och se till att alla unga förbereds för arbetsmarknaden och vidare studier. Introduktionsprogrammen ska göras om från grunden, yrkesutbildningarna uppvärderas och ämnesbetyg införas. Gymnasieskolans finansiering ska viktas så att mest resurser går till de skolor som behöver det bäst.

10. Läraraspiranter, en ny nationell utbildningsform, ska införas så att läraraspiranter kan anställas på deltid i skolan med lön från dag ett samtidigt som de studerar på deltid till lärare.

Socialdemokraterna presenterar i detta program reformer för kompetensförsörjning i en tid av snabb förändring. Programmets första kapitel fokuserar på det livslånga lärandet och där presenteras reformer för att göra det lättare att växa inom sitt yrke eller växla yrkesbana. Det andra kapitlet fokuserar på reformer för att komma åt de stora kompetensbrister som i dag håller Sverige tillbaka, och reformer för en välutbildad befolkning i hela landet som har rätt kompetens för jobben. Programmet avslutas med ett tredje kapitel med fokus på att alla ska ha en gedigen kunskapsgrund att stå på inför vuxenlivet samt lösningar på lärarbristen – en grundförutsättning för att lyckas med de övriga reformerna i detta program.

1. Utbildning för att växa och växla

Att kunna utvecklas och ha möjlighet att hänga med när jobb förändras och försvinner betyder trygghet för arbetstagare och konkurrenskraft för Sverige. Men långt ifrån alla får kompetensutveckling i arbetslivet. Sämst möjligheter att lära nytt får den som har kort utbildning. Dessutom har utvecklingen på arbetsmarknaden under lång tid inneburit fler otrygga jobb där lärande uteblir, oftare för kvinnor än för män.

Att byta bana kan i dag vara ett allt för stort steg att ta. För den som står mitt i yrkeslivet blir klivet till utbildning många gånger svårt. Ekonomin sätter stopp. Tillgången till utbildning brister och det kan vara svårt att få kunskap om vilka vägar som finns och leder framåt. Det hejdar den som vill ta nya steg i arbetslivet. Det riskerar att skapa vantrivsel och ohälsa. Det gör det svårare att kunna och orka jobba längre. Det sätter upp hinder för den som haft ett tungt arbete och själv vill byta bana för att hälsan säger ifrån.

Undersköterskan som vill bli expert på välfärdsteknologi ska kunna bli det. Golvläggaren som slitit ut sina händer ska kunna växla spår till arbetsledare. Gruvarbetaren som vill använda sina tekniska färdigheter för att satsa på en bana som programmerare ska möta goda chanser att ta det klivet och journalisten som vill utbilda sig till elektriker ska kunna satsa på det. Banktjänstemannen som ser digital teknik förändra arbetsuppgifterna i grunden ska kunna ta de steg som krävs för att i takt med den utvecklingen stärka sin kompetens.

Möjligheter för alla människor att genom hela livet ta del av utbildning och att utvecklas i arbetslivet är avgörande för hela samhällets styrka. Sverige ska vara världsledande på kompetensutveckling. Det livslånga lärandet i arbetslivet ska därför mätas och följas upp. Tillsammans med arbetsmarknadens parter vill vi formulera offensiva mål för att öka allas lärande genom hela arbetslivet. Dessa mål ska omfatta kvinnor och män, unga och gamla, **arbetstagare med eller utan funktionsnedsättning** och ~~arbetstagare~~ med kort utbildning likväl som lång. Och de ska gälla på stora arbetsplatser såväl som små.

Den svenska modellen ska utvecklas för att ge människor trygghet och fler möjligheter när jobben förändras.

En Växa- och växlareform – för trygghet och möjligheter

Det livslånga lärandet gör att varje människa kan växa under hela livet – som aktiv samhällsmedborgare och skicklig yrkesperson. Genom lärandemöjligheter i samhället som omfattar alla kan fler ta nya steg inom sin bransch eller byta bana i arbetslivet. Det ger omställningskraft och bygger Sverige starkt. Därför ska en Växa- och växlareform genomföras.

Studiemedelssystemet ska passa yrkesverksamma. Utbildning ska vara möjligt vid fler tillfällen i livet. Flexibiliteten ska öka så att studiemedlet blir relevant för fler grupper och livssituationer och möjligheten att jobba och studera samtidigt ska förbättras. Det kan handla om att göra det möjligt för yrkesverksamma att använda studiemedel i en annan takt och på andra nivåer. Studiemedelssystemet ska vara generöst för kortutbildade och skapa drivkrafter att vidareutbilda sig till vissa bristyrken.

Yrkeshögskolan och högskolan ska ges särskilda omställningsuppdrag. Det ska vara möjligt för yrkesverksamma att parallellt med arbete läsa kurser och program på yrkeshögskolan och högskolan. I hela landet ska det finnas ett relevant utbud för yrkesverksammas kompetensutveckling som ska kunna läsas på den tid, plats och i den studietakt som passar den som jobbar. Antalet fristående kurser och distansutbildningar ska öka. Förutom hela yrkesutbildningar ska Yrkeshögskolan erbjuda kortare kurser och påbyggnadsutbildningar. För att fler utbildningar ska kunna skraddarsys till vissa yrkesgrupper ska möjligheten att anordna uppdragsutbildningar inom ramen för yrkeshögskolan och högskolan förbättras.

Trepartssamtal för att stärka kompetensutveckling och omställningsförmåga. Starka och ansvarstagande parter på arbetsmarknaden har visat förmåga att gemensamt finna konstruktiva lösningar för att utveckla jobben och arbetstagares trygghet. Parternas arbete för att gemensamt utveckla lösningar för att stärka kompetensutvecklingen och omställningsförmågan hos breda löntagargrupper ska främjas. Staten bör arbeta för att tillsammans med parterna utforma och testa modeller för att stärka lärandet genom hela arbetslivet. Arbetsgivare har, och ska fortsatt ha, ansvar för att alla anställda får den kompetensutveckling som behövs i arbetet. Varje arbetsgivare – offentlig och privat – ska leva upp till det ansvaret. Statens möjligheter att bidra med förbättrade förutsättningar för att öka lärandet i arbetslivet ska ses över.

Ett nationellt samverkansprogram för livslångt lärande i arbetslivet. Att arbetstagare får del av utbildning genom arbetslivet är viktigt för kompetensutveckling och det livslånga lärandet. Men lika viktigt är det dagliga lärandet på jobbet. Alla arbetsplatser ska vara lärandemiljöer – där formell utbildning kombineras med lärande i det dagliga arbetet. **Även möjligheter till facklig utbildning och folkbildning på arbetsplatserna bör stärkas.** De möjligheter till ökat lärande som följer med digitaliseringen ska tas till vara. Därför ska ett nationellt samverkansprogram inrättas. Det ska syfta till att i samverkan med näringsliv, offentliga arbetsgivare, fack, utbildningsanordnare och digitala innovatörer samla kunskap, utveckla och pröva metoder för att stärka det livslånga lärande i arbetslivet.

Förbättrad kompetensförsörjning som del i en samlad strategi för landsbygden. Att säkra kompetens inom näringsliv och offentlig sektor utgör en särskild utmaning på landsbygden. Bristen på utbildad personal drabbar kvaliteten i välfärden och begränsar ett aktivt näringsliv. Därför krävs insatser för att underlätta för arbetsgivare på landsbygden att attrahera och behålla kompetent personal. Möjligheten att stärka incitamenten att bosätta sig och arbeta på landsbygden bör ses över. Hela landet ska kunna leva och växa.

Fler trygga jobb. Ett arbetsliv där trygghet, lärande och en god omställningsförmåga kommer alla till del kräver trygga anställningar **med god arbetsmiljö**. När anställningen utgör ett långsiktigt åtagande skapas de bästa förutsättningarna för ett produktivt och effektivt arbetsliv. Tillsvidareanställning, ~~och~~ heltid **och kollektivavtal** ska vara norm på svensk arbetsmarknad. Det ska alltid finnas objektiva skäl för en tidsbegränsad anställning. Därför ska allmän visstid avskaffas. Hyvling av arbetstider ska stoppas. Delade turer ska minimeras. När digitaliseringen ger nya möjligheter behöver det säkerställas att den inte innebär ett omodernt arbetsliv med fler otrygga jobb och försämrade möjligheter till utveckling.

Kompetenstrappor för att människor enkelt ska kunna vidareutbilda sig. Det ska vara möjligt ta nya kliv i sin bransch, till exempel från vårdbiträde till undersköterska eller från köksbiträde till kock. Utbildning ska vara tillgänglig i etapper som möjliggör stegvis utveckling – från påbyggbara yrkespaket för den som saknar gymnasieutbildning till utbildning med spets för att kunna specialisera sig. En nationell standardisering av vissa utbildningar ska genomföras så att de blir gångbara i hela landet, till exempel specialistutbildningar för undersköterskor.

Utbildning för att gå från sjukfrånvaro till jobb. Den som drabbats av ohälsa och sjukskrivning ska ges möjlighet till utbildning för att ställa om till nytt arbete. Rehabiliteringsersättningen ska ses över för att öka möjligheterna att studera under tid i rehabilitering, till exempel för att fullfölja en gymnasieutbildning eller skaffa sig en yrkesutbildning.

Akademisk kunskap ska göras tillgänglig för alla. Nätbaserad utbildning som är avgiftsfri och öppen för allmänheten, så kallade MOOCs (Massive Open Online Courses), gör det möjligt för människor att ta del av akademisk kunskap under hela livet och i hela landet. De kan användas som en del av en modern folkbildning som ger breda grupper tillgång till kunskap och bildning för att utvecklas och lära nytt, och som också strävar efter att motverka faktaresistens och ge verktyg för att kritiskt möta desinformation och propaganda. Lärosätenas utbud och omfattning av öppna nätbaserade utbildningar ska öka. De ska ges spridning genom samverkan med folkbildningens aktörer och de arenor som folkbildningen skapar, där kunskap och bildning växer med samtal och diskussion som redskap. För att nätbaserad utbildning ska vara möjlig i hela landet är en fortsatt bredbandsutbyggnad nödvändig.

Studie- och yrkesvägledningen för yrkesverksamma ska stärkas. Den som vill utvecklas inom sin bransch eller växla spår i arbetslivet ska kunna göra ett klokt och välinformerat vägval utifrån god information om utvecklingen på arbetsmarknaden lokalt och regionalt. Alla ska därför ges tillgång till modern nätbaserad studie- och yrkesvägledning för att få kunskap om vilka möjliga vägar som finns och vad som behövs för att komma vidare.

Bättre möjligheter att få kunskaper och färdigheter validerade. Yrkesverksamma ska ha bättre möjlighet att få sin formella och icke formella kompetens validerad och utbildning bedömd. Var och en ska kunna skaffa sig ett intyg på vad man faktiskt kan och ges vägledning för att komplettera sin utbildning när det behövs. Det ska vara lätt för den enskilde att skaffa sig information om hur man går tillväga för att få sin kompetens validerad. Ett nationellt sammanhållet och finansierat system för validering behöver komma på plats. Branschvalideringen ska främjas så att fler branschmodeller av hög kvalitet kan tas fram och användas.

Ett folkbildningslyft för kunskap och demokrati. I en tid då folkstyret ifrågasätts är folkbildningen demokratins självförsvar. Folkbildningsorganisationerna finns i hela landet och ger människor möjlighet att forma sina liv, känna mening och göra sina röster hörda. Studieförbund och folkhögskolor har också stora erfarenheter av uppsökande och studieförberedande verksamhet för att samhällets utbildnings- och bildningsinsatser ska nå människor med kort formell utbildningsbakgrund. Stödet till folkbildningen bör stärkas.

Omställning till ett nytt land

För den som kommit till Sverige ska det gå snabbt att ställa om för arbete här. Det vinner alla på. Arbetet för att nyanlända ska komma snabbare i jobb har gett resultat. Tiden till arbete har nästan halverats under senare år. Men mer behöver göras för att utrikes föddas kompetens och drivkraft till arbete snabbt ska tas till vara – det gäller den som nyligen kommit till Sverige likväl som den som levt här en tid. Särskilt viktigt är det att höja utrikes födda kvinnors sysselsättning. Att utrikes födda kvinnor får den frihet och självständighet som följer av arbete och egenförsörjning ska prioriteras högt.

Kompetens ska tas till vara på bästa sätt. Kompetens och vilja till arbete hos nyanlända kvinnor och män ska tas väl tillvara på en arbetsmarknad med stora behov av att anställa. De snabbspår till bristyrken som tagits fram tillsammans med arbetsmarknadens parter ska utvecklas. De lokala jobbspår som innebär handfast arbete tillsammans med arbetsgivare skapa skraddarsydda vägar till jobb ska byggas ut. Etableringsjobb ska införas tillsammans med arbetsmarknadens parter för att ge nyanlända och långtidsarbetslösa möjlighet att jobba och samtidigt skaffa sig de kunskaper och erfarenheter som behövs på arbetsmarknaden – det stärker etableringen samtidigt som arbetsgivarnas kompetensförsörjning underlättas. Nyanlända med yrkeskunskaper ska snabbt kunna validera och komplettera sin utbildning. Det ska gå snabbt att få en utländsk utbildning granskad och ansöka om legitimation för yrken som kräver det. **Diskriminering på arbetsmarknaden ska motverkas.**

Utbildning ska ta fler nyanlända till jobb. Nyanlända som behöver utbildning för att kunna få jobb ska ta del av utbildning – därför har en utbildningsplikt införts. För att den som är nyanländ snabbt ska kunna utbilda sig till jobb ska det vara möjligt att läsa yrkesutbildningar med förstärkt

språkstöd. I vissa fall ska delar av yrkesvux kunna läsas på deltagarnas modersmål, parallellt med studier i svenska. **I yrkesutbildningar till kontaktyrken inom till exempel vård och omsorg behövs god utbildning i svenska.**

Nyanlända ska lära sig svenska snabbare. En språkplikt ska införas så att det blir obligatoriskt för asylsökande att delta i språkundervisning. Användningen av digitala verktyg ska öka för att säkerställa god tillgång till individanpassad språkträning. Den som har försörjningsstöd och behöver kunna bättre svenska för att komma i arbete ska ta del av språkundervisning. För att nyanlända som är föräldralediga ska ges möjlighet att förbättra sina språkkunskaper ska tillgången till språkskolor för vuxna och öppna förskolor med språkträning för föräldrar öka, särskilt i utsatta områden. Kommunerna ska ta ansvar för att göra det möjligt för föräldralediga att ta del av språkträning och ~~det ska~~ kunna ställas krav på den som är föräldraledig att delta.

Svenska för invandrare (SFI) ska reformeras. All SFI-utbildning ska hålla hög kvalitet. Upphandlingssystemet ska ses över. Stödet för personer med kort utbildning ska öka. Det ska ställas tydligare krav på progression i lärandet och undervisningen ska bättre anpassas utifrån deltagarnas förutsättningar, både vad gäller kunskaper i det svenska språket och vana att lära. Digitala verktyg kan göra att undervisningen individanpassas och att fler får hjälp till självstudier. Fler ska kunna kombinera SFI med arbetspraktik eller annan utbildning som stärker chanserna till jobb. Undervisningen ska kunna anpassas till de språkkunskaper som behövs inom det yrke som är aktuellt.

Anställda ska kunna lära sig bättre svenska på jobbet. Tillsammans med arbetsmarknadens parter vill vi utforma modeller för att utveckla det svenska språket hos anställda som behöver det. Det kan handla om kurser och utbildningar och om att utveckla tekniska hjälpmedel eller coaching på arbetsplatsen.

Folkbildningen ska tas tillvara för att korta vägen till jobb. Samverkan med civilsamhälle och folkbildning ska utvecklas för att stärka nyanländas etablering i samhället och på arbetsmarknaden. Folkbildningens uppsökande och studiemotiverande verksamhet och arbete med språk- och samhällsorientering ska därför stöttas.

Arbetskraftsinvandring av kvalificerad arbetskraft inom bristyrken ska underlättas utan att riskera lönedumpning. Arbetsgivare ska kunna söka internationellt efter kompetens när den saknas på svensk arbetsmarknad. Därför ska handläggningen underlättas och kortas. Möjlighet till talangvisum för personer med eftertraktad kompetens ska ses över och vissa utländska beskickningar få i uppdrag att arbeta med att rekrytera viktig bristyrkeskompetens till Sverige. **Arbetskraftsinvandring ska styras av arbetsmarknadens behov och svenska kollektivavtal ska gälla. Åtgärder ska vidtas för att förhindra lönedumpning och arbetsgivare som utnyttjar arbetskraftsinvandrare ska möta kännbara påföljder.**

Ett digitalt språng inom välfärden

Genom förändrade arbetssätt och ny digital teknik kan stora delar av välfärdens verksamhet utvecklas och förbättras. Men då behöver den digitala utvecklingen drivas av och i nära samarbete med de anställda.

Tillsammans med professionerna ska det genomföras ett digitalt språng i välfärden. Kompetensutveckling inom digital teknik, anpassat för respektive välfärdsverksamhet, ska genomföras. En översyn av hur digitala hjälpmedel, robotik och AI kan utvecklas, användas och förbättras ska göras i samarbete mellan stat, kommuner och landsting. Kompetensutveckling till chefer som ska leda arbetet med att implementera tekniken är centralt. Sverige ska bli bäst i världen på att ta tillvara digitaliseringens möjligheter.

Kraft att rusta i sämre tider

När konjunkturen vänder nedåt tilltar omvandlingstakten på arbetsmarknaden. Då ska Sverige stå rustat för att klara sämre tider och för att rusta människor inför att konjunkturen åter vänder uppåt. Arbetstagares kompetens ska tas tillvara och utvecklas så att fler kan behålla jobbet eller ställa om till nytt jobb.

Det svenska systemet med statligt stöd vid korttidsarbete ska förbättras. För att säkra kompetens och konkurrenskraft vid kraftig lågkonjunktur behövs ett bättre system för korttidsarbete som gör det möjligt att undvika omfattande uppsägningar. Det ska ge möjlighet till kompetensutveckling och samtidigt trygghet för den som får behålla sin anställning.

Arbetslöshetsförsäkringen ska vara en omställningsförsäkring att lita på. Taket i arbetslöshetsförsäkringen ska höjas med målet att de allra flesta ska ha 80 procent av sin tidigare lön i ersättning. Försäkringen ska utvecklas så att fler omfattas av en förutsebar ekonomisk trygghet vid arbetslöshet.

En omstart för arbetsmarknadsutbildningen. Tillsammans med det reguljära utbildningssystemet ska arbetsmarknadsutbildningen för arbetslösa kunna svara mot regionala kompetensbehov. Den ska fungera som ett snabbfotat verktyg för att ge arbetslösa möjligheter att snabbt skaffa sig de kunskaper och färdigheter som efterfrågas på arbetsmarknaden. I en svag konjunktur ska arbetsmarknadsutbildningen snabbt kunna skalas upp för att fungera som språngbräda till nytt jobb för den som drabbas av arbetslöshet.

2. Utbildning som leder till jobb

Trots att det fortfarande är många som inget hellre vill än att jobba har arbetsgivare svårt att hitta rätt kompetens. Bilmekaniker, bagare, ingenjörer, elektriker, svetsare, undersköterskor och sjuksköterskor – listan på bristyrken är lång. Det finns i dag omkring 120 000 lediga jobb som inte tillsätts, samtidigt som omkring 350 000 människor är arbetslösa.

Bristen på rätt kompetens är i dag det största tillväxthindret för företag i Sverige. Den bromsar möjligheterna att utveckla välfärden. Den håller människor tillbaka. Utbildningssystemet måste bli bättre på att rusta människor med de kunskaper och färdigheter som efterfrågas av välfärden och näringslivet.

Allt för många saknar en gymnasieutbildning och har därför mycket svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Det fallande intresset för yrkesprogrammen efter 2011 års gymnasiereform har kraftigt försvagat skolans förmåga att förse näringsliv och välfärd med utbildad arbetskraft. Under senare år har trenden vänt, men fortfarande är det för få elever som väljer en yrkesutbildning. I stället väljer en stor andel ett högskoleförberedande program, för att sedan välja bort högre studier och utan yrkesfärdigheter försöka etablera sig på arbetsmarknaden.

Det är också för få som läser vidare på yrkeshögskola eller högskola och väljer en utbildning mot ett bristyrke. En stor grupp som har föräldrar med kort utbildning väljer fortfarande bort vidare studier, även om de har höga betyg från gymnasieskolan. Betydligt färre studerar vidare på landsbygden och ojämställdheten är stor. Bland 30–34-åringarna är det bara 45 procent av männen jämfört med 58 procent av kvinnorna som slutfört en eftergymnasial utbildning. Männen halkar efter. Klyftan mellan stad och landsbygd vidgas.

Genom 100 000 nya platser inom ramen för kunskapslyftet förbättras utbildningsmöjligheterna i hela landet. Men dagens utbildningsutbud möter ändå inte arbetsmarknadens behov. Varken utbildningsutbud eller arbetsmarknadspolitik är i tillräcklig utsträckning planerad utifrån regionala behov. Det saknas en sammanhållen offentlig planering och styrning och ett likvärdigt utbildningsutbud över hela landet.

Därmed säkras inte nödvändiga bristyrkesutbildningar, varken regionalt eller nationellt. De gymnasiala yrkesutbildningarna är för få, elevunderlaget för litet och kostnaderna för dyra program är många gånger en för stor ekonomisk risk att ta för enskilda huvudmän. Vuxenutbildningens system med ständiga entreprenadupphandlingar fungerar dåligt och skapar en ryckighet i verksamhetens förutsättningar och planering. Arbetsmarknadsutbildningen fyller inte den roll den ska – att rusta arbetslösa för att snabbt kunna möta kompetenskraven hos lokala arbetsgivare som

behöver anställa. Yrkeshögskolan kan i dag inte möta permanenta kompetensförsörjningsbehov och högskolan dimensioneras inte tillräckligt utifrån vilka akademiker som behövs på arbetsmarknaden.

Sverige behöver en rad reformer för att utbildning som leder till jobb ska bli tillgängligt för fler. Att säkra bristyrkesutbildningar är också ett arbetsgivaransvar.

Fler skickliga yrkesarbetare kräver attraktiva yrkesprogram

Gymnasieskolans yrkesprogram utgör basen i kompetensförsörjningen. Fler ska välja en yrkesutbildning på såväl gymnasial som eftergymnasial nivå. Fler ska vilja välja och känna stolthet i en yrkeskarriär. Yrkesarbete ska uppvärderas och yrkesskicklighet synliggöras.

Yrkesprogrammen och lärlingsutbildningarna ska bli mer attraktiva. Alla gymnasieprogram ska leda till grundläggande högskolebehörighet. Samverkan mellan staten, huvudmännen och arbetsmarknadens parter ska fördjupas. ~~till exempel i form av gymnasiala yrkescollege.~~

Lärlingsutbildningarna ska stärkas och yrkescollege ska fortsätta utvecklas. De nationella branschråden ska göras om så att arbetsmarknadens parter ges ett större inflytande över yrkesprogrammets utformning. Kvaliteten i och tillgången på det arbetsplatsförlagda lärandet behöver säkras och fler ska ges möjlighet att läsa ett relevant yrkespaket på väg mot en fullständig gymnasieexamen.

Ett brett utbildningsutbud i hela landet som möter arbetsmarknadens behov

Den offentliga styrningen och planeringen av utbildningsutbud ska stärkas så att de lokala, regionala och nationella arbetsmarknadsbehoven kan mötas. Ett brett och likvärdigt utbud av utbildningar av hög kvalitet ska finnas att välja på – oavsett var i landet du bor och var i livet du befinner dig.

Utbildningar som arbetsmarknaden efterfrågar ska finnas i varje arbetsmarknadsregion. Ett regionalt planeringsansvar för gymnasial utbildning ska införas så att ett brett utbud av gymnasieprogram och yrkesvuxutbildningar säkras i hela landet. Den offentliga styrningen av etableringar ska öka, liksom arbetsmarknadsanknytning för att säkra kvaliteten på alla utbildningar. För vissa små yrkesområden behöver staten ta ett särskilt ansvar, exempelvis genom att utveckla branschskolor. Arbetsmarknadsutbildningen ska reformeras så att den återfår sin roll att snabbt kunna svara mot tillfälliga regionala kompetensbehov. En del av Yrkeshögskolans utbildningsutbud ska ingå i en permanent regional struktur för att säkra stadigvarande efterfrågan på kvalificerad yrkeskompetens. Högskolans utbildningsutbud ska i högre utsträckning styras och dimensioneras i samverkan med arbetsgivare för att säkra kompetensförsörjningen av bristyrken.

Det regionala arbetet med kompetensförsörjning ska utvecklas. Den regionala samordning och den ökade samverkan som de regionala kompetensplattformarna har skapat på flera håll i landet ska tas tillvara och utvecklas. För att arbetet med kompetensförsörjning ska vara framgångsrikt krävs ett nära samspel mellan nationella, regionala och lokala satsningar där mål och insatser samordnas och kompletterar varandra. De skillnader som finns mellan regioner vad gäller förutsättningar att driva och finansiera arbetet med kompetensförsörjning behöver mötas från nationell nivå.

Yrkesvux ska utvecklas till en brygga för vuxna att yrkesväxla till ett bristyrke. När ett brett utbildningsutbud säkrats utifrån det regionala arbetsmarknadsbehovet behöver fler ges möjlighet att studera inom den gymnasiala yrkesutbildningen. För att klara kompetensförsörjningen måste yrkesvux rikta sig till bredare grupper än i dag, inte bara de med kortast utbildning. Trots ett tidigare beslut i livet om att läsa ett högskoleförberedande gymnasieprogram eller att studera på universitetet ska det vara möjligt att yrkesväxla till exempelvis elektriker eller undersköterska. Vid konkurrens om platserna ska den som har störst behov av utbildning prioriteras.

Yrkesvux ska göras möjlig att läsa nätbaserat. Genom att dra nytta av digitaliseringens möjligheter ska det bli enklare att välja en yrkesutbildning. Yrkesvux teoretiska delar ska kunna läsas nätbaserat och vara öppet för den som vill skaffa sig en yrkesutbildning.

Alla utbildningar ska leda vidare till arbete eller studier. Utbildning får aldrig leda människor in i återvändsgränder. Möjligheten till arbete och vidare studier ska stärkas för elever som gått gymnasiesärskolan och särsvux.

Körkortslån för fler. Ett körkort kan vara avgörande för att kunna ta ett jobb. Den möjlighet till CSN-lån för körkortsutbildning som införts och som många sökt ska vidgas till fler grupper. **Möjligheterna att med studiemedel genomgå en utbildning som leder till yrkeskörkort ska utökas.**

Fler ska studera vidare

Vi socialdemokrater har satt upp målet att år 2020 ska minst hälften av 30–34-åringarna ha slutfört en minst tvåårig eftergymnasial utbildning. Det målet har vi nått. Men arbetsmarknadens efterfrågan på yrkeshögskole- och högskoleutbildade är fortsatt mycket stor.

Utbyggnaden av yrkeshögskolan och högskolan ska fortsätta i hela landet. Fler ska ges möjlighet att studera. Minst 30 000 nya utbildningsplatser på yrkeshögskola och högskola ska inrättas till år 2025. Högskolor och universitet ska bedriva utbildning och forskning av hög kvalitet i hela landet. Det är av avgörande betydelse för regional och lokal kompetensförsörjning och tillväxt.

Snedrekryteringen ska brytas. Konkreta mål om ökad jämställdhet, minskade geografiska utbildningsklyftor och minskade socioekonomiska skillnader i övergången till eftergymnasiala studier ska tas fram. För att kunna nå målen behöver en rad insatser göras genom hela utbildningssystemet, inte minst att fler pojkar klarar skolan, att studie- och yrkesvägledningen förbättras och att högskolans syn på kompetens utvecklas, oavsett om den förvärvats i arbetslivet eller genom utbildning. **Det ska finnas bättre möjlighet att använda arbetslivserfarenhet för att få behörighet till eftergymnasial utbildning.**

Yrkeshögskolan ska byggas ut och utvecklas. Fler ska ges möjlighet att läsa en yrkeshögskoleutbildning genom fortsatt utbyggnad av antalet platser. Nya kombinationsutbildningar, där såväl högskole- som yrkeshögskolestudier ingår, ska skapas. Fler ska kunna röra sig i vardera riktningen, dels genom att fler yrkeshögskoleutbildningar görs relevanta för akademiker och dels genom att validering och tillgodoräknande av yrkeshögskoleutbildning förbättras för den som vill söka sig till högskolan. De kvalificerade yrkesutbildningarna ska bli fler och progressionen säkerhetsställas inom och mellan olika kvalifikationsnivåer (SeQF), vilket också underlättar samverkan mellan yrkeshögskolan och högskolan.

Lärcentrum i hela landet ska öka tillgången till högre utbildning. Det ska fortsatt satsas på lärcentrum, som är en öppen fysisk lärmiljö där de studerande kan få hjälp med studierna av lärare och annan personal, så att yrkeshögskole- och högskoleutbildningar blir tillgänglig för fler. Samverkan mellan kommuner, yrkeshögskolan och lärosäten ska stärkas så att fler utbildningsplatser kopplas till lärcentrum och den digitala pedagogiken utvecklas för att säkra kvaliteten i utbildningarna. Distansutbildningen behöver utvecklas och ta hänsyn till landsbygdens behov.

Högre kvalitet i högskolan. Ett nytt styr- och resurstilldelningssystem är centralt för kvalitetsutvecklingen i svensk högskola och för att säkerställa att arbetsmarknadens behov tillgodoses. Samarbetet mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor behöver öka, inte minst för att säkra upp tillgången på verksamhetsförlagd utbildning och arbetslivsanknytning i utbildningarna. Lärosäten som samverkar med det omgivande samhället kring forskning och utbildning ska premieras ekonomiskt i ökad utsträckning.

Högskolan ska kunna möta studenter med olika bakgrund. Därför ska högskolepedagogiken och den lärarledda tiden öka, framförallt inom humaniora, samhälls- och utbildningsvetenskap. Steg ska tas mot ett treterminssystem genom att antalet relevanta sommarkurser fortsätter att öka. **På så vis kan fler studenter ta en examen snabbare.** Studenthälsan ska bli bättre på att möta psykisk ohälsa. ~~samt~~ Studie- och yrkesvägledningen på högskolan ska förbättras och samtliga högskoleutbildningar ska förbereda studenterna för en allt mer digitaliserad och automatiserad arbetsmarknad.

Internationaliseringen av högskolan ska öka. I en allt mer globaliserad värld behöver Sverige i högre grad dra nytta av och lära av andra länder. Mobiliseringsprogram för svenska studenter ska införas och vägar att stimulera fler utländska studenter som tar examen att sedan välja att stanna och arbeta i Sverige ska ses över. Sverige ska ha ett nationellt mobilitetsmål: 25 procent av de svenska studenterna ska ha studerat eller praktiserat utomlands. Norden ska stärkas som ledande forskningsregion och samverkan med våra grannländer öka.

Fler ska disputera och villkoren för unga forskare ska fortsätta att förbättras. Forskningsanslagen ska fördelas mer jämställt och det ska bli mer attraktivt och meriterande att undervisa. **Andelen kvinnliga professorer ska öka.** Alla lärosätenas professorer ska undervisa på grund-, avancerad- och forskarnivå.

Vi ska öka investeringarna i forskning, stärka den fria forskningen genom större basanslag och öka samverkan för att möta de stora samhällsutmaningarna såsom klimat, digitalisering och hälsa. Andelen av EU:s budget som går till forskning ska öka.

Våra välfärdsyrken ska bli mer attraktiva

Många av de bristyrken som det är störst efterfrågan på finns inom välfärden. Ska välfärden fortsätta att utvecklas behöver attraktiviteten i välfärdsyrkena öka.

Attraktiva arbetsvillkor i välfärden. Socialdemokratin ska vara den politiska kraft som garanterar att välfärdens professioner stärks, får bättre arbetsvillkor, arbetsmiljö och större möjligheter till fortsatt lärande. Det ska märkas för de anställda i välfärden när Socialdemokraterna styr. Byråkratisering, marknadsstyrning och de negativa effekterna av new public management ska motverkas. Tillitsbaserad styrning ska utvecklas. Professionernas ansvar ska renodlas, ledarskapet utvecklas och mer stödjande personal anställas. Upphandlingsregelverket ska användas för att kräva trygga heltidsjobb, schyssta villkor och kollektivavtal. Privata välfärdsföretag ska också ta ansvar för att säkra framtidens kompetensförsörjning.

Kompetensutvecklingen inom välfärden ska öka. Möjligheterna att utvecklas inom yrket och fylla på med ny kunskap ska förbättras. Den som arbetar inom välfärden ska ha möjlighet att använda sin egen kompetens och påverka hur arbetet kan utföras smartare. Välfärdens proffs ska ha inflytande över sin arbetsituation och kompetensutveckling.

Utbildningarna för sjukvårdens professioner ska förbättras. Läkarutbildningen ska förändras i påbörjad riktning så att det går snabbare till färdig specialisering. Dimensionering av specialiseringstjänstgöringsplatserna (ST) för läkare ska samordnas nationellt för att säkerställa att det utbildas tillräckligt också när det gäller mer ovanliga läkarspecialiteter. Resurser ska riktas till ST-platser för **specialistläkare i allmänmedicin** läkare då fler

behöver utbildas. **Vårdens medarbetare ska ha möjlighet att vidareutbilda sig och göra karriär.** ~~En ny avancerad klinisk specialistsjuksköterskeexamen ska införas för att minska operationsvårdköerna.~~ För att komma till rätta med bristen på specialistsjuksköterskor **och minska operationsköerna** ska steg tas för att reglera sjuksköterskors specialistutbildning på ett liknande sätt som läkares – det vill säga att utbildningen sker som en del av en anställning i stället för en helt fristående högskoleutbildning. Därmed blir den enskilde garanterad lön under specialistutbildningen, vilket också kan få fler att vidareutbilda sig. Staten har ett särskilt ansvar för att säkra kvaliteten i den verksamhetsförlagda utbildningen. För att möta undersköterskebristen behöver yrket göras mer attraktivt. Likvärdighet i undersköterskeutbildningen ska säkerställas och yrket regleras, exempelvis genom legitimation eller en skyddad yrkestitel. Det ska vara lätt att kombinera utbildning till undersköterska med SFI eller påbörja utbildning på annat modersmål än svenska. Nya och bättre möjligheter till kompetensutveckling och specialisering ska skapas.

3. En gedigen grund att stå på

Kunskap **och bildning** är grunden för varje människas frihet. Den öppnar dörrar för att aktivt delta i samhällslivet och göra egna livsval. Den rustar oss för arbete och bygger vårt lands välstånd. Varje ny generation ska därför nå längre än sin föregående. Då behöver kunskapsresultaten fortsätta höjas och fler lära sig mer.

Det livslånga lärandet startar i förskolan. Genom en bra och jämlik förskola tas det första steget för att jämna ut förutsättningarna för barn med olika familjebakgrund. Alla barn ska få gå en förskola av hög kvalitet med små barngrupper, där behörig och kunnig personal har tid att se var och en. Fler utbildade barnskötare och förskollärare ska anställas och förskolans språkutvecklande uppdrag prioriteras.

Skolsegregationen ska brytas. Sverige har tidigare haft det mest jämlika och högpresterande skolsystemet i världen. Dit ska vi ta oss igen. Ett första steg är att Skolkommisionens arbete fullföljs, genom ökat stöd och tydligare styrning. Staten har det yttersta ansvaret för att skolan är jämlik och skolans kompensatoriska uppdrag uppfylls. Mer resurser ska gå till de skolor som behöver det bäst. Barn ska aldrig delas upp utifrån föräldrarnas inkomst och utbildning. En skola där barn med olika erfarenheter och bakgrund möts är en grundbult i en livskraftig demokrati. **Därför behöver skolvalet moderniseras så att det blir fritt och rättvist för alla elever. Kötid ska inte vara ett urvalskriterium.** Marknadsmekanismerna i skolsystemet behöver kraftigt begränsas och vinstjakten i skolan stoppas. **Kommunerna ska ges ett avgörande inflytande vid nyetableringar av friskolor.**

Alla skolor ska vara bra skolor. Fokus i skolan ska vara på kunskap och bildning. Där ska ordning och studiero gälla för alla elever. Skolans kompensatoriska uppdrag ska stärkas genom att skolpengen **reformerar, ses över bland annat** så att resurser fördelas mer efter behov. Läsa-Skriva-Räkna-garantin ska tillsammans med fler speciallärare och stärkt specialpedagogisk kompetens göra att alla elever ges rätt stöd i tid. Möjligheten till fjärrundervisning ska öka så att skolor i hela landet kan erbjuda undervisning av behöriga lärare. **Skolbiblioteken fyller en viktig funktion i att öka elevernas måluppfyllelse.** En läxhjälpsgaranti ska införas och fritidshemmen ska utvecklas för att öka jämlikheten i skolan och se till att alla barn har möjlighet att ta del av stimulerande fritidsaktiviteter.

Elevhälsan ska fortsätta utvecklas. Elevhälsan ska ha mer personal och ett sammanhållet uppdrag att bidra till elevernas lärande. Krafttag ska tas för att bryta den psykiska ohälsan. Då blir skolan en tryggare plats och fler elever når kunskapsmålen.

Det ska vara lättare att få särskilt stöd i mindre undervisningsgrupp och genom digitala hjälpmedel. Genom nya arbetssätt och en av professionen driven digitalisering kan undervisningen utvecklas och möta fler elever utifrån deras förutsättningar. Särskilda satsningar ska göras för att skolan bättre ska nå elever med hög skolfrånvaro, så kallade hemmasittare.

Alla elever ska ges goda förutsättningar att göra kloka yrkes- och utbildningsval. Återinförandet av obligatorisk prao i grundskolan ska följas av stärkt kvalitet och likvärdighet i studie- och yrkesvägledningen. Studie- och yrkesvägledningen ska ha ett tydligare kompensatoriskt uppdrag och aktivt arbeta för att bryta stereotypa studieval baserat på kön, social eller kulturell bakgrund. Fler elever måste ges verktyg att fatta kloka studie- och yrkesval som bryter med skolans förväntade normer om att högskolestudier är den bästa vägen. Vägledningen ska ges tydligare nationella målsättningar och föras in i grundskolans timplan. En nationell digital vägledningsplattform för elever och personal ska tas fram.

Alla ska nå gymnasiekompetens

Alla som växer upp i vårt land eller kommer hit senare ska kunna skaffa sig en gymnasieexamen eller sådan gymnasiekompetens som leder till arbete. Det är den grund som krävs för att etablera sig på arbetsmarknaden eller studera vidare.

Gymnasieskolan ska rustas som bildningsinstitution. Den ska utbilda unga att bli aktiva medborgare men också förbereda eleverna för arbetsmarknaden och vidare studier. Kraven på språkliga, matematiska, digitala och sociala kompetenser ökar i de flesta yrken. Därför ska alla gymnasieprogram ge grundläggande högskolebehörighet. Av samma skäl ska gymnasieskolan omfattas av skolplikten, **och därmed bli obligatorisk.** Jämlikheten och måluppfyllelsen ska öka genom att resursfördelningen i gymnasiet till skillnad från i dag tar hänsyn till elevernas olika förutsättningar och viktas socioekonomiskt. Ämnesbetyg ska ersätta de nuvarande kursbetygen för att öka kunskapsprogressionen och minska elevernas stress.

Introduktionsprogrammen ska göras om. Introduktionsprogrammen har misslyckats med att sluta klyftan mellan grund- och gymnasieskolan. Det ska därför utvecklas helt nya och mer flexibla vägar till en gymnasieexamen. Elever ska inom ramen för gymnasieskolan kunna läsa upp grundskolekurser. Alla elever ska nå en gymnasieexamen, men resan dit ska tydligare utgå från varje elevs förutsättningar och behov.

Mer folkbildning för fler möjligheter att skaffa sig en kunskapsgrund att stå på. Den miljö och den pedagogik som erbjuds inom folkbildningen har en unik förmåga att möta individen där den står. Studieförbunden ska stärkas så att fler vuxna ges möjlighet att utvecklas utifrån sina intressen och drivkrafter. Folkhögskolan ska utvecklas med mer resurser och utbildningsplatser i hela landet. Det ska finnas möjlighet att redan efter avslutad grundskola söka de allmänna kurserna på folkhögskola inom ramen för gymnasievalet. För att folkhögskolorna ska kunna ge alla deltagarna stöd i undervisningen behöver den specialpedagogiska kompetensen utvecklas.

En vuxenutbildning som möter nya grupper. Vuxenutbildningens dörrar ska stå öppna för alla – oavsett om man behöver läsa in en hel gymnasieutbildning eller ställa om senare i livet. Det har införts en rätt till komvux så att vuxenutbildningen nu finns för alla som vill komplettera med det som krävs för att studera vidare. Samtidigt ser vi att fler deltagare i vuxenutbildningen har en mycket svag utbildningsbakgrund och otillräckliga kunskaper i svenska. Därför behöver särskilda stödinsatser och språkutvecklande arbetssätt utvecklas inom vuxenutbildningen. Det finns också ett stort behov av att arbeta uppsökande mot grupper som har ett stort behov av utbildning eller har svaga kunskaper i svenska språket. Folkbildningen och civilsamhället har historiskt lyckats möta individer utifrån sina förutsättningar som annars kanske inte nåts av de offentliga insatser. Vuxenutbildningens samverkan med folkbildning och civilsamhälle ska därför öka så att fler vuxna kan hitta sin väg för det livslånga lärandet och växa som människor.

Sverige behöver fler kunniga lärare

Att klara lärarförsörjningen är en förutsättning för allt annat. Den lärarbrist som i dag råder sänker kvaliteten i skolan, förstärker ojämlikheten och försvårar nödvändiga satsningar på utbildning.

Alla barn ska möta behöriga lärare oavsett var i landet man bor. Samtidigt vet vi att lärarbristen är allvarlig, inte minst på landsbygden **och i socioekonomiskt utsatta områden**, och att vi under de närmaste åren kommer ha en lärarbrist som märks på många skolor. Därför måste samhällets kraft riktas mot att hitta lösningar på lärarbristen.

Under vår tid i regeringsställning har vi anställt mer personal i skolan, höjt lärarlönerna, utbildat fler lärare, förbättrat kompetensutvecklingen och lärarutbildningarna samt minskat lärarnas administration. Men mer behöver göras.

Mer makt ska flyttas till lärarna och skolledarna att besluta om kompetensutveckling och vad man behöver för att utveckla sin undervisning och sitt ledarskap. Nationella professionsprogram ska införas för lärare och skolledare med tydliga kvalifikationsnivåer och garanterad kompetensutveckling. Då kan alla lärare utvecklas och växa i sin yrkesroll samtidigt som karriär- och löneutveckling blir mer transparent och rättvis. Lärarnas behöver få kunskaper för att möta elever med neuropsykiatriska diagnoser och mer av digital kompetensutveckling, inte minst utifrån att programmering och digital kompetens införts i läroplanerna.

Läraryrket ska renodlas. Lärarna ska få ägna sin tid åt att planera, genomföra och följa upp sin undervisning. Skolan ska anställa en rad yrkeskategorier som kan avlasta lärarna, till exempel lärarassistenter, klassmentorer, IT-tekniker, skolkuratorer och socialpedagoger. Lärarassistenter ska ha den kunskap som krävs för att kunna avlasta lärarna.

Lärare ska utbildas och anställas i hela landet. Staten behöver ta ett större ansvar för lärarutbildningarnas dimensionering och den regionala kompetensförsörjningen. Vi vill öka den lärarledda tiden på lärarutbildningarna och införa särskilda antagningsprov. Fler universitetsutbildningar ska kunna ge dubbel examen, exempelvis både civilingenjör och gymnasielärare. En ny nationell utbildningsform ska införas så att läraraspiranter kan anställas på deltid i skolan med lön från dag ett, samtidigt som de studerar på deltid till lärare. Personer som kan läsa en kortare lärarutbildning för att bli behörig lärare ska prioriteras.

Fler ska kunna bli lärare senare i livet. Akademiker ska ännu enklare kunna bli lärare genom att en akademisk examen och tidigare yrkeserfarenhet som regel ska kunna ligga till grund för ämnesbehörighet. Den i dag tre terminer långa kompletterande pedagogiska utbildningen (KPU) ska erbjudas även för andra lärarexamina och kortas till ett år, genom en kombination av ökad studietakt och kortare sommarlov. En utbildningsgaranti ska införas på KPU – ingen behörig akademiker ska nekas att läsa till lärare för att det saknas utbildningsplatser.

En rad riktade insatser för att lösa lärarbristen. Bryggutbildningar mellan olika lärarbehörigheter ska finnas. Ett karriärväxlarspår mot förskolläraryrket ska införas för barnskötare och andra relevanta yrkesgrupper. Fler behöriga folkhögskollärare ska utbildas och anställas för att värna folkbildningens unika särart. Speciallärar- och specialpedagogutbildningen ska fortsätta byggas ut. Särskilda insatser ska göras för att attrahera fler lärare att ta steget och läsa en påbyggnadsutbildning.

Fler behöriga yrkeslärare. Det är en förutsättning för attraktiva yrkesutbildningar. För att kunna locka dem med en yrkeskarriär som facklärda arbetare till läraryrket behöver studiefinansieringsmöjligheterna stärkas och möjligheten att kombinera arbete med studier förbättras. Det ska fortsatt finnas behörighetsgivande utbildning för yrkeslärare som ger möjlighet att kombinera studier och arbete och få en yrkeslärarexamen.

Avslutande ord

Genom kunskap byggs ett starkt demokratiskt samhälle. När alla ges tillgång till kunskap läggs grund för att människor ska kunna vara aktiva och jämlika medborgare. Genom kunskap rustas var och en att navigera i ett snabbt flöde av information, och att kritiskt granska avsändare och innehåll. Kunskap är samhällets bästa försvar – mot klyftor och intolerans, mot extremism, populism och faktaresistens.

Med kunskap läggs grund för innovation och konkurrenskraft. Genom förmåga och mod att bejaka förändring och ställa om har Sverige blivit ett av världens mest innovativa och konkurrenskraftiga länder. Vi har mött förändring genom att skapa trygghet och rusta med ny kompetens. Så har människor kunnat hitta nya vägar vidare när yrken, företag och ibland hela industrier har lagts ner. Så har svensk konkurrenskraft byggts stark och så har människor kunnat växa. Det är den svenska modellen.

Vi vet att jobben kommer fortsätta förändras. Det kommer att ske i en snabbare takt och mer genomgripande än vi tidigare sett. Det skapar möjligheter och nya vägar framåt för fler. Men det betyder också att människor behöver stå beredda att möta framtiden genom att ta sig an nya arbetsuppgifter och nya jobb. Det gäller den som kliver ut i arbete direkt från gymnasieskolan likväl som den som pluggat vidare. Det gäller den som befinner sig mitt i arbetslivet och den som kommer till Sverige mitt i livet.

Vi Socialdemokrater vet att trygghet bygger Sverige starkt, och att trygghet i framtiden allt mer kommer att handla om kunskap och kompetens. Därför ska vi möta 2020-talet med ökad kunskap. Med ökade möjligheter för människor att växa och växla i arbetslivet, och med nya politiska reformer för kunskap för framtiden.